

9 Πανελλήνιο Συνέδριο

Εκπαίδευση και Πολιτισμός στον 21ο αιώνα

13-14 Απριλίου
2024

**Επιμορφώσεις, σεμινάρια και ενημερώσεις εκπαιδευτικών
από στελέχη ελληνικών μουσείων**

Δρ. Παναγιώτης Σαραντίδης sarantidisgiotis@gmail.com

Αναπλ. Καθ. Γεώργιος Απ. Παπαϊωάννου gparaioua@ionio.gr

Δομή παρουσίασης

- Εισαγωγή
- Βιβλιογραφική ανασκόπηση
- Αναγκαιότητα της ερευνητικής μελέτης
- Μεθοδολογία έρευνας
- Παρουσίαση αποτελεσμάτων
- Συμπεράσματα
- Μελλοντικές ερευνητικές προσεγγίσεις
- Αναφορές

Εισαγωγή

- Η παρούσα εργασία αποτελεί μέρος μιας ευρύτερης έρευνας που αναφέρεται στη μάθηση ενηλίκων στο μουσειακό πλαίσιο.
- Η εισήγηση εστιάζει στις επιμορφώσεις, στα σεμινάρια και στις ενημερώσεις εκπαιδευτικών, που οργανώνονται από στελέχη ελληνικών μουσείων.
- Στόχος είναι να προσδιοριστούν οι δράσεις και οι πρακτικές που υλοποιούνται από ελληνικά μουσεία προκειμένου να καθοδηγηθούν οι εκπαιδευτικοί, για να ολοκληρώσουν επιτυχώς μια μουσειακή επίσκεψη εκπαιδευτικού χαρακτήρα.

Βιβλιογραφική ανασκόπηση (1/2)

Τα μουσεία μπορούν να περιγραφούν ως φορείς που **ενδυναμώνουν την προσωπική μάθηση** εξυπηρετώντας **μαθησιακές ανάγκες** των ανθρώπων (Falk & Dierking, 2000· King, 2016).

Σύμφωνα με την Hooper-Greenhill (1994: 141):

«Η μάθηση είναι πιο αποτελεσματική, εάν προκληθεί μέσω **ενεργούς απόλαυσης**, η οποία ακολουθείται από **στοχασμό** και **ανάλυση**».

Ο Hein (1998) επισημαίνει την αξία της εκπαίδευσης στη διαμόρφωση της αποστολής των μουσείων... μιας εκπαίδευσης που στηρίζεται στη **μελέτη** και στην **κατανόηση**.

Βιβλιογραφική ανασκόπηση (2/2)

Η UNESCO (2016: 7) σε έκδοσή της με τίτλο
«Recommendation concerning the Protection and Promotion of Museums and Collections, their Diversity and their Role in Society» αναφέρει:

«... τα μουσεία, ως χώροι πολιτιστικής μετάδοσης, διαπολιτισμικού διαλόγου, μάθησης, συζήτησης και κατάρτισης, διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην **εκπαίδευση** (τυπική εκπαίδευση, άτυπη εκπαίδευση και διά βίου μάθηση), στην **κοινωνική συνοχή** και στη **βιώσιμη ανάπτυξη**».

Αναγκαιότητα ερευνητικής μελέτης (1/2)

1

- Ποιες είναι οι συλλογές του μουσείου και πώς μπορούν να αξιοποιηθούν στο πλαίσιο μιας εκπαιδευτικής επίσκεψης;

2

- Πώς μπορεί ο εκπαιδευτικός να σχεδιάσει μια μουσειακή δράση, ώστε να ενδυναμωθεί η μάθηση;

3

- Ποιες ενέργειες είναι ανάγκη να πραγματοποιηθούν πριν την επίσκεψη και ποιες μετά την επίσκεψη μιας ομάδας μαθητών;

4

- Ποια είναι η συνεισφορά του έντυπου και του ψηφιακού υλικού του μουσείου ως υποστηρικτικών στοιχείων;

Αναγκαιότητα ερευνητικής μελέτης (2/2)

- Η παρούσα έρευνα αναζητά τις μεθόδους που εφαρμόζουν στελέχη ελληνικών μουσείων προκειμένου:
 - ✓ να προσεγγίσουν,
 - ✓ να ευαισθητοποιήσουν,
 - ✓ να ενημερώσουν και
 - ✓ να καθοδηγήσουν εκπαιδευτικούς.
- Οι προτάσεις και οι αντιλήψεις που συλλέγονται αναδεικνύουν καλές πρακτικές, καινοτόμες ιδέες αλλά και προβληματισμούς.

Μεθοδολογία έρευνας

- Ποιοτική έρευνα – ημιδομημένη συνέντευξη
- Συμμετείχαν εξειδικευμένα στελέχη ελληνικών μουσείων... διευθυντές, υπεύθυνοι εκπαιδευτικών προγραμμάτων & δράσεων, μουσειολόγοι, επιμελητές συλλογών, υπεύθυνοι δημοσίων σχέσεων κ.ά.
- Συμμετείχαν στελέχη 54 μουσείων... από 13 Περιφέρειες

«... η ποιοτική έρευνα συντελεί στην εκ βάθρων **ανακάλυψη** και στην **κατανόηση απόψεων και θέσεων** ατόμων ή ομάδων, μέσω της επιστημονικής ανάλυσης ποιοτικών δεδομένων» (Creswell, 2014).

«... η ποιοτική έρευνα επιτρέπει να συμπεριληφθούν σε μια μελέτη οι **απόψεις** και οι **αντιλήψεις** ενός συνόλου ατόμων που αποτελούν μια **πηγή πολλαπλών αποδεικτικών στοιχείων και πληροφοριών** (Yin, 2016).

Παρουσίαση αποτελεσμάτων 1/7

Παράθεση απόψεων και εμπειριών επαγγελματιών ελληνικών μουσείων αναφορικά με τους τρόπους με τους οποίους ένα μουσείο υποστηρίζει τους εκπαιδευτικούς τόσο στο πλαίσιο μιας μουσειακής επίσκεψης αλλά και ευρύτερα...

«Έχουμε κάνει **ενημερώσεις** μεμονωμένα σε εκπαιδευτικούς και σε ομάδες εκπαιδευτικών οι οποίοι έρχονται στο μουσείο, ενημερώνονται για τα προγράμματά μας και μας επισκέπτονται με τις τάξεις τους» (Συνέντευξη A71).

«**Οργανώνονται επιμορφώσεις** εκπαιδευτικών» (Συνέντευξη M7).

«... **γίνονται επιμορφωτικά σεμινάρια** για εκπαιδευτικούς» (Συνέντευξη K5).

«Είμαστε ιστορικό μουσείο, **έχουμε μία πλούσια βιβλιοθήκη**, ένα πλούσιο ερευνητικό κέντρο, **βοηθάμε με δωρεάν υλικό** τους εκπαιδευτικούς και **διοργανώνουμε ημερίδες**» (Συνέντευξη M3).

Παρουσίαση αποτελεσμάτων 2/7

Η παρουσίαση των συλλογών, η παράθεση προτάσεων αξιοποίησής τους, η παροχή βοηθητικών εντύπων και ψηφιακού υλικού αποτελούν παράγοντες που ενδυναμώνουν τον εκπαιδευτικό στον σχεδιασμό και στην επιτυχή υλοποίηση της εκπαιδευτικής επίσκεψης.

Το Γραφείο Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων του Βυζαντινού & Χριστιανικού Μουσείου **οργανώνει επιμορφωτικές-ενημερωτικές συναντήσεις** για την αποτελεσματικότερη γνωριμία των εκπαιδευτικών με το μουσείο και τις δυνατότητες εκπαιδευτικής του αξιοποίησης (...), **παρουσιάζεται η μόνιμη έκθεση των συλλογών, αναλύεται η θεματική οργάνωση των εκθεμάτων, προτείνονται εναλλακτικοί τρόποι οργάνωσης της εκπαιδευτικής επίσκεψης και παρέχεται ενημερωτικό και εκπαιδευτικό υλικό ...** (Βυζαντινό & Χριστιανικό Μουσείο, 2021).

Επιμελήτρια του Εθνικού Ιστορικού Μουσείου δήλωσε: «Η ενημέρωση των εκπαιδευτικών γίνεται κάθε μήνα με τριώρες συναντήσεις. **Ενημερώνουμε τους εκπαιδευτικούς, κάνουμε ειδικές παρουσιάσεις μόνο για εκπαιδευτικούς (...), μιλάμε για μουσειοπαιδαγωγική, μιλάμε για τρόπους προσέγγισης ανάλογα με την ηλικία των παιδιών**» (Συνέντευξη Α3).

Παρουσίαση αποτελεσμάτων 3/7

Αναγκαιότητα της **συνεργασίας των μουσείων με φορείς** της Πρωτοβάθμιας και της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης.

«Είμαστε πολύ κοντά και σε έναν **ανοιχτό διάλογο με τους υπεύθυνους πολιτιστικών προγραμμάτων** της Περιφερειακής Διεύθυνσης Πρωτοβάθμιας & Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Αττικής. **Δημιουργούμε προγράμματα** βάσει των αναγκών τους και οργανώνουμε ημερίδες για τους εκπαιδευτικούς» (Συνέντευξη Α41).

«Κάθε χρόνο **υλοποιούμε σεμινάρια και επιμορφώσεις για εκπαιδευτικούς σε συνεργασία με την Πρωτοβάθμια και τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση**. Έχουμε μια **συνεργασία με το Πανεπιστήμιο Βόλου**, πολύ συχνά κάνουμε επιμόρφωση σε συνεργασία με το “Εργαστήριο Μουσειακής Έρευνας”» (Συνέντευξη Μ4).

«...είχε οργανωθεί από το “Τμήμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων” του Υπουργείου Πολιτισμού τον Οκτώβριο του 2018 **διημερίδα για τους εκπαιδευτικούς** της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης για θέματα που σχετίζονται με τα εκπαιδευτικά προγράμματα» (Συνέντευξη Θ1).

Παρουσίαση αποτελεσμάτων 4/7

Τα μουσεία οργανώνουν **επιμορφωτικά σεμινάρια** και **βιωματικά εργαστήρια** με στόχο τη μουσειακή εκπαίδευση των εκπαιδευτικών.

Το «Ίδρυμα Μουσείου Μακεδονικού Αγώνα» σε συνεργασία με πανεπιστημιακά ιδρύματα, πολιτιστικούς φορείς, μουσεία της Ελλάδας και του εξωτερικού και τις Περιφερειακές Διευθύνσεις Εκπαίδευσης του Υπουργείου Παιδείας **διοργανώνει επιμορφωτικά σεμινάρια** (...) που απευθύνονται σε εκπαιδευτικούς (Ίδρυμα Μουσείου Μακεδονικού Αγώνα, 2021).

«Έχουμε οργανώσει πολλά βιωματικά σεμινάρια και ομιλίες για καθηγητές και δασκάλους σε συνεργασία με συμβούλους στο πλαίσιο πολιτιστικών προγραμμάτων και προγραμμάτων αγωγής υγείας. **Δημιουργήσαμε προγράμματα για το Νηπιαγωγείο** και με τις συμβουλές νηπιαγωγών κάναμε σεμινάρια για εκπαιδευτικούς σχετικά με το μουσείο» (Συνέντευξη Δ7).

«Από το 2011 γίνονται βιωματικά σεμινάρια σε εκπαιδευτικούς (...). **Εφαρμόζονται ενεργητικές τεχνικές εκπαίδευσης ενηλίκων**, ώστε οι εκπαιδευόμενοι να οδηγούνται στην ανακάλυψη της γνώσης σχετικά με διάφορες θεματικές μουσειακής αγωγής, ιστορικού και κοινωνικού περιεχομένου» (Συνέντευξη K51).

Παρουσίαση αποτελεσμάτων 5/7

«**Οργανώθηκε ένα διήμερο σεμινάριο** το οποίο είχε έξι διαφορετικά βιωματικά εργαστήρια γύρω από τις διαφορετικές πτυχές εμπύχωσης σε διαφορετικά πλαίσια. **Γίνονται προγράμματα, σεμινάρια και επιμορφώσεις** σε συνεργασία και με την Πρωτοβάθμια και με τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση (...)» (Συνέντευξη Z31).

«Οι εκπαιδευτικοί μπορούν να έρθουν σε σεμινάρια (...). **Τους βάζουμε ακόμα και στη λογική της επιλογής της συλλογής** [που θα ασχοληθούν], ώστε να μη βλέπουν γενικά το μουσείο από άκρη σε άκρη με ένα πέρασμα και χωρίς τίποτα να μένει και να αποτυπώνεται» (Συνέντευξη A5).

«... το εκπαιδευτικό πρόγραμμα με τίτλο **“Ιστορίας Επίσκεψις”** πραγματοποιήθηκε για εκπαιδευτικούς στην Αλεξανδρούπολη το 2014 από το τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας του ΕΚΠΑ με τη συμμετοχή δέκα ακαδημαϊκών του σε συνεργασία με το Εθνολογικό Μουσείο Θράκης» (Γιαννακίδου, 2019).

Παρουσίαση αποτελεσμάτων 6/7

Τα σεμινάρια και οι επιμορφώσεις που υλοποιούνται από ελληνικά μουσεία για εκπαιδευτικούς έχουν **ποικίλα θέματα**.

«Οργανώσαμε ένα **εργαστήριο ντοκιμαντέρ**, για να μάθουν οι εκπαιδευτικοί πώς να δημιουργούν ένα ντοκιμαντέρ» (Συνέντευξη Κ3).

«...είχαμε εκπαιδευτικά προγράμματα για εκπαιδευτικούς με **θέματα φωνητικής, λόγου, συμβολής του θεάτρου** στην εκπαιδευτική διαδικασία» (Συνέντευξη Γ5).

«... στο Μουσείο Αφής πραγματοποιείται **εκπαίδευση ερμηνευτών** εκπαιδευτικών προγραμμάτων μετά από συνεννόηση. Το πρόγραμμα απευθύνεται σε δασκάλους Προσχολικής και Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης» (Μουσείο Αφής, 2021).

«... γίνονται σεμινάρια σε εκπαιδευτικούς σε συνεργασία με πανεπιστημιακά τμήματα (...). Ένα τελευταίο [σεμινάριο] που είχε πολύ μεγάλη επιτυχία υλοποιήθηκε **στο πλαίσιο ενός προγράμματος Erasmus** με τίτλο “biotalent” (...). Συμμετείχαν εκπαιδευτικοί διαφόρων ειδικοτήτων» (Συνέντευξη Κ6).

Παρουσίαση αποτελεσμάτων 7/7

Πώς το μουσείο υποστηρίζει τους εκπαιδευτικούς...

ενημέρωση & καθοδήγηση	παρουσίαση συλλογών	παράθεση προτάσεων αξιοποίησης εκθεμάτων	παροχή έντυπου & ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού
συνεργασία με φορείς Πρωτοβάθμιας & Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης	επιμορφωτικά σεμινάρια & βιωματικά εργαστήρια	ημερίδες, ομιλίες & γνωριμία των εκπαιδευτικών με το μουσείο	πρόσβαση στη βιβλιοθήκη του μουσείου

Συμπεράσματα

Συνοψίζοντας τα ευρήματα της έρευνας καταλήγουμε στα παρακάτω συμπεράσματα:

- Ελληνικά μουσεία αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες, ώστε να προσεγγίσουν εκπαιδευτικούς με στόχο να τους ενημερώσουν, να τους ευαισθητοποιήσουν και να τους εκπαιδεύσουν σε θέματα που αφορούν τις συλλογές τους.
- Υπάρχει ένα σύνολο δράσεων που απευθύνεται σε εκπαιδευτικούς και περιλαμβάνει επιμορφωτικά και βιωματικά σεμινάρια, εργαστήρια, παρουσιάσεις έντυπου και ψηφιακού ενημερωτικού και εκπαιδευτικού υλικού, συμβουλευτικές συναντήσεις, ημερίδες και εξειδικευμένες παρουσιάσεις.
- Η αποτελεσματικότητα αυτών των δράσεων αυξάνεται μέσω της συνεργασίας των μουσείων με φορείς εκπαίδευσης.

Μελλοντικές ερευνητικές προσεγγίσεις

Μια μελλοντική ερευνητική προσέγγιση στο θέμα της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών στο μουσείο:

- ... θα μπορούσε να διερευνήσει τις ανάγκες των εκπαιδευτικών,
- ... καθώς και τον βαθμό ικανοποίησής τους αναφορικά με τους τρόπους που επιλέγουν τα μουσεία, για να ανταποκριθούν στις προσδοκίες τους.

Αναφορές

**Brinkmann & Kvale,
2015**

Creswell, 2014

Yin, 2016

**Falk & Dierking,
2000**

Hein, 1998

King, 2016

**Hooper - Greenhill,
1994**

UNESCO, 2016

**Γιαννακίδου,
2019**

**Βυζαντινό &
Χριστιανικό
Μουσείο, 2021**

**Εθνικό Ιστορικό
Μουσείο, 2021**

**Μουσείο Αφής,
2021**

**Ίδρυμα Μουσείου
Μακεδονικού
Αγώνα, 2021**

Σας ευχαριστούμε!

Σαραντίδης Παναγιώτης, sarantidisgiotis@gmail.com

Παπαϊωάννου Γεώργιος, gparaioua@ionio.gr

Ιόνιο Πανεπιστήμιο
Τμήμα Αρχειονομίας Βιβλιοθηκονομίας & Μουσειολογίας
Εργαστήριο Μουσειολογίας

